

Selvitys reilun matkailun määritelmästä – onko vapaaehtoistyö- matkailu reilua matkailua?

Mikko-Ville Salo

18.1.2012

Matkailualan ko.

<p>Tekijä tai tekijät Mikko-Ville Salo</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2008</p>
<p>Raportin nimi Selvitys reilun matkailun määritelmästä – onko vapaaehtoistyömatkailu reilua matkailua?</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 36 + 3</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Annika Konttinen, Anne Koppatz</p>	
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää reilun matkailun määritelmää sekä verrata vapaaehtoistyötä matkailun muotona reilun matkailun osa-alueisiin. Tavoitteena oli selvittää myös uutta vapaaehtoistyömatkailun ilmiötä tarkemmin. Tutkimuksen pohjana käytettiin kestävän kehityksen mukaista matkailumallia.</p> <p>Teoreettinen viitekehys pohjautui kirjallisuuteen, artikkeleihin ja tutkimuksiin vastuullisesta matkailusta sekä vapaaehtoistyöstä. Tämän tarkoitus oli selvittää aiheiden aikaisempia määritelmiä sekä historiaa ja kehitystä.</p> <p>Aineistonkeruu tehtiin teemahaastatteluiden ja havainnoinnin avulla. Haastattelut tehtiin Reilun matkailun yhdistykselle ja kahdelle vapaaehtoistyömatkailua harjoittavalle organisaatiolle marras – ja joulukuussa 2011. Tutkimusmenetelmä oli kvalitatiivinen.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että reilu matkailu koostuu neljästä tasapuolisesta osa-alueesta. Nämä ovat eettinen, sosio-kulttuurinen, ekologinen ja taloudellinen. Vapaaehtoistyömatkailun osa-alueet jäivät osittain epäselviksi, mutta siitä löytyi samoja teemoja kuin reilussa matkailussa.</p> <p>Johtopäätöksenä vapaaehtoistyömatkailua ei voida käsitteenä pitää reiluna matkailuna, koska se ei täytä kaikkia reilun matkailun osa-alueita tasapuolisesti. Vapaaehtoistyömatkailu on uusi ja muuttuva ilmiö matkailualalla. Tämän takia ilmiöön liittyvät tutkimustulokset vaihtelevat ja yleistysten tekeminen on ongelmallista. Vapaaehtoistyömatkailu on kuitenkin askel kohti kestävämpää matkailua. Verrattuna moniin muihin matkailualan vaihtoehtoihin, vapaaehtoistyömatkailulla on mahdollisuus tarjota matkailijoille kestävämpää ja kohdemaan huomioon ottavaa matkailua.</p>	
<p>Asiasanat Reilu matkailu, vastuullinen matkailu, kestävä kehitys, vapaaehtoistyö</p>	

Degree programme in tourism

<p>Authors Mikko-Ville Salo</p>	<p>Group or year of entry 2008</p>
<p>The title of thesis Defining responsible tourism. Is volunteer tourism responsible?</p>	<p>Number of pages and appendices 36+3</p>
<p>Supervisor(s) Annika Konttinen, Anne Koppatz</p>	
<p>The objective of this thesis was to clarify the definition of responsible tourism and compare volunteer tourism to the areas of responsible tourism. The aim was also to define a new phenomenon called volunteer tourism or voluntourism. The scheme of sustainable tourism was used as a foundation for this study.</p> <p>The theoretical framework was based on literature, articles and studies on responsible tourism and volunteer tourism. The purpose was to clarify previous definitions, history and development of the topics.</p> <p>The study was conducted by means of focused interview and observation. The interviews were made between November and December 2011 for Reilun matkailun yhdistys and two organizations offering volunteer tourism. The research methodology was qualitative.</p> <p>The results indicated that responsible tourism consists of four equal sectors. These include ethical, sociocultural, ecological and economical. The sectors of volunteer tourism were not completely clarified, however, some matching themes corresponding both to responsible tourism and volunteer tourism were discovered.</p> <p>In conclusion, volunteer tourism as a concept cannot be considered as a form of responsible tourism, since it does not include all the sectors of responsible tourism in equal proportion. Volunteer tourism is a new and changing phenomenon in the field of tourism. This is why results vary and making generalizations is challenging. Altogether, volunteer tourism is a step in the right direction in the sustainable way of tourism. Compared to many other options in tourism, volunteer tourism has the potential to offer more sustainable alternatives which take the needs of the locals into consideration.</p>	
<p>Key words Responsible tourism, sustainable development, volunteer tourism, volunteer work</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Reilu matkailu ja sen määritelmät.....	4
2.1	Reilun matkailun yhdistys.....	5
2.2	Tourism Concern	7
2.3	Cape Town – vastuullisen matkailun julistus.....	8
2.4	UNWTO -Global code of ethics for Tourism.....	9
2.5	GSTC - Global Sustainable Tourism Council.....	10
2.6	Reilun/vastuullisen matkailun hyödyt	11
2.7	Kritiikkiä vaihtoehtomatkailemista kohtaan	12
3	Vapaaehtoistyömatkailu ja sen määritelmät.....	14
3.1	Vapaaehtoistyömatkailun historia	14
3.2	Vapaaehtoistyöstä vapaaehtoistyömatkailuun	15
3.3	Vapaaehtoistyöjärjestöt.....	15
3.4	Kaupallistunut vapaaehtoistyömatkailu	16
3.5	Viralliset kriteerit vapaaehtoistyömatkailulle	17
4	Tutkimusmenetelmät ja analyysi	19
4.1	Teemahaastattelu ja havainnointi aineistonkeruumenetelminä	19
4.2	Haastateltavat ja havainnointikohde	20
4.3	Aineiston analysointi.....	22
4.4	Tutkimuksen reliabelius ja validius.....	28
5	Johtopäätökset ja oma pohdinta	30
	Lähteet.....	34
	Liitteet.....	37

1 Johdanto

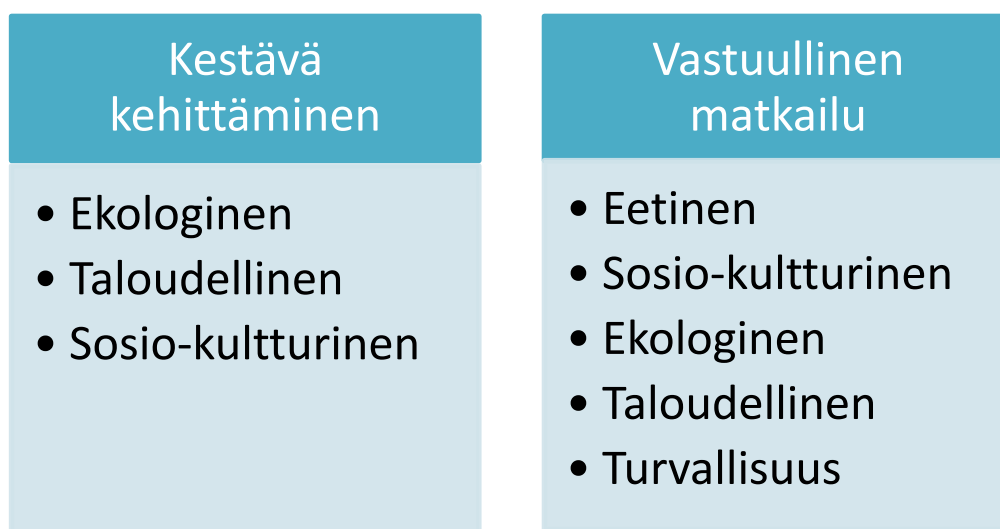
Kirjoittaja suoritti työharjoittelunsa Tansaniassa, Art in Tanzania – nimisessä kansalaisjärjestössä, joka tarjoaa vapaaehtoistöitä sisältäviä matkoja. Vapaaehtoistyön laajat mahdollisuudet matkailualalla herättävät paljon kysymyksiä matkailun vaikutuksista paikalliseen yhteisöön ja sen hyvinvointiin. Reilulle matkailulle ei ole ns. virallisia kriteerejä kuten reilulle kaupalle. Reilujen matkailumuotojen kysyntä tulee luultavasti kasvamaan tulevaisuudessa. Kirjoittaja päätti selvittää reilun matkailun ja vapaaehtoistyömatkailun määritelmiä sekä verrata niitä toisiinsa. Samalla selvitetään vapaaehtoistyömatkailun hyviä ja huonoja puolia reilun matkailun näkökulmasta.

Tutkimuksen pääongelmana on selvittää reilun matkailun sekä vapaaehtoistyömatkailun määritelmät. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää mitkä ovat reilun matkailun kriteerit? Voidaanko ne kartoittaa? Tutkija vertaa myös vapaaehtoistyömatkailua turismin muotona reilun matkailun sääntöihin ja selvittää onko vapaaehtoistyömatkailu ns. reilua matkailua.

Työn aihe rajataan koskemaan reilua matkailua sekä vapaaehtoistyömatkailua matkailualan yrittäjien ja asiantuntijoiden näkökulmasta. Reilua matkailua ympäröiviä termejä ovat mm. ekomatkailu, vastuullinen matkailu (eng.responsible tourism) ja kestävä matkailu (eng. sustainable tourism). Työssä keskitytään kuitenkin termeihin reilu matkailu ja vapaaehtoistyömatkailu sekä näiden lähimpiin englanninkielisiin vastineisiin responsible tourism, voluntourism ja volunteer work. Vapaaehtoistyömatkailu voidaan jaotella karkeasti järjestöjen tai kaupallisten yritysten toimintaan. Tämä tutkimus painottuu kaupalliselle puolelle, koska se on ilmiönä uusi varsinkin Suomessa.

Työssä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimustieto kerätään aikaisemmista tutkimuksista, kirjallisuudesta, artikkeleista ja asiantuntijoiden teemahaastatteluista. Analysointimenetelmänä käytetään teemoittelua ja yhteyksien tarkastelua. Tämän avulla voidaan erotella tutkimusmateriaalista samanlaisuudet ja erilaisuudet sekä vertaamaan niitä keskenään.

Tutkimuksen hypoteesiksi on muodostunut, että vapaaehtoistyömatkailu koostuu samoista osa-alueista kuin reilu matkailu. Reilun matkailun osa-alueita on tutkittu aikaisemmin, joten tutkimuksen apuna käytetään Anu Nylundin kandidaatintutkielmaa Lapin Yliopistolle 2010: Mitä vastuullinen matkailu on? Tämä tutkielma käsittelee tarkemmin vastuullisen matkailun osa-alueita sekä miten matkailijat ja yrittäjät määrittelevät vastuullisen matkailun. Tutkimuksessa Nylund vertaa vastuullisen matkailun osa-alueita kestävän kehityksen osa-alueisiin, joita ovat ekologinen, taloudellinen ja sosio-kulttuurinen. (Nylund 2010, 37–38.)

Kuvio 1. Kestävän kehityksen osa-alueet ja Nylundin tutkielman tulokset vastuullisen matkailun osa-alueista. (Nylund 2010, 37–38.)

Kuviossa 1 näkyvät vierekkäin kestävän kehityksen osa-alueet sekä Nylundin tutkielman tulokset vastuullisen matkailun osa-alueista. Tuloksissa Nylund lisää kestävän kehityksen alueiden lisäksi eettisyyden ja turvallisuuden osa-alueet.

Tutkimuksen vertailupohjana käytetään siis kestävän kehityksen osa-alueita. Tämän lisäksi apuna käytetään Nylundin tutkimuksen pohjalta tulleita vastuullisessa matkailussa korostuneita osa-alueita. Reilu ja vastuullinen matkailu ovat suhteellisen uusia käsitteitä Suomessa, joten niistä löytyvä tutkimustieto on hyvin vähäistä. Tämän takia kirjoittajan mielestä on hyvin tärkeää ottaa huomioon tämänkaltainen aikaisempi tutkimustieto.

Tutkimus alkaa teoriaosuudella, jossa selvitetään tutkimusongelmien taustoja sekä syitä. Teoriaosuudessa selvitetään reilun matkailun sekä vapaaehtoistyömatkailun historiaa sekä määritelmiä eri lähteistä. Empiria – osuudessa pyritään selvittämään näiden kahden matkailumuodon yhteneväisyyksiä perustuen tutkittuun teoriaan, haastatteluihin, havainnointiin sekä näiden analysointiin. Tuloksia verrataan hypoteesissa esitettyihin kestävän kehityksen ja vastuullisen matkailun osa-alueisiin. Lopussa esitetään johtopäätökset perustuen tutkimusaineistoon.

2 Reilu matkailu ja sen määritelmät

Maailmanlaajuisen turismin arvo vuonna 2011 oli 919 miljardia USD. Turismi työllistää tällä hetkellä 8 % maailmalaaajuisesta työvoimasta. Vuonna 2010 kansainvälisiä saapuvia turisteja oli 940 miljoonaa. Ennuste vuodelle 2020 on 1,6 miljardia saapuvaa kansainvälistä turistia. (UNWTO 2011b, 4,11.)

”Säännöstelemättömän turismin kasvu tuhoaa ympäristöjä, alentaa kulttuureja ja tuhoaa perinteisiä elintapoja.” –Toursim Concern.org.uk

Reilulle matkailulle ei ole ns. virallista määritelmää kuten reilulle kaupalle. Monet järjestöt ja matkailualan yritykset käyttävät kuitenkin termejä: fair trade in tourism, sustainable tourism, responsible tourism jne. Näiden termien perusideat ovat lähellä toisiaan. Myös reilun matkailun ajatus voidaan liittää edellä mainittuihin. Suomessa reilu matkailu – termiä käytetään vielä suhteellisen vähän. Googlen hakusanalla ”reilu matkailu” löytyy vain muutama termiä käyttävä taho. Näitä ovat Reilun matkailun yhdistys, Avara maailma ja Kristiinan matkat. Tässä tutkimuksessa tullaan käyttämään päällekkäin sanoja reilu ja vastuullinen, koska jälkimmäinen vastaa paremmin suomennosta termistä responsible tourism. Näillä termeillä tarkoitetaan käytännössä samaa asiaa.

Anu Nylundin 2010 tekemässä kandidaatintutkielmassa: Mitä vastuullinen matkailu on? tutkittiin vastuullisen matkailun määritelmää. Tutkimuksessa selvitettiin kyselyn avulla miten matkailijat ja matkailualan yrittäjät Suomessa määrittelevät vastuullisuuden. Kyselyyn oli mahdollista osallistua vuoden 2009 matkamessuilla Reilun matkailun yhdistyksen osastolla. Kyselyssä käytettiin sanan ”vastuullinen” sijaan ”reilu”. Nylundin mukaan sanoilla ajatellaan tarkoittavan samaa asiaa. (Nylund 2010, 19.)

Seuraavissa kappaleissa selvitetään muutaman tärkeän tahon ajatus siitä mitä reilu matkailu on. Esimerkeistä Reilun matkailun yhdistys on ainoa Suomessa toimiva reilun matkailun edistäjä. Tourism concern ja UNWTO ovat maailmanlaajuisia pitkiä perinteitä omaavia tahoja. Cape Town – vastuullisen matkailun julistusta on käytetty laajasti kansainvälisissä tutkimuksissa, joten sitä voidaan pitää yleisenä määritelmänä vastuullisesta matkailusta. Global Sustainable Tourism Council keskittyy vastuullisen matkailun

kriteereihin matkailuyrityksen näkökulmasta. Vastaavia esimerkkejä löytyy todella paljon tältä kasvavalta turismin alalta, joten niiden kaikkien huomioon ottaminen on todella vaikeaa tämänlaajuisessa tutkimuksessa. Seuraavat kohteet luovat kuitenkin hyvän yleiskatsauksen reilusta matkailusta Suomessa ja maailmalla.

2.1 Reilun matkailun yhdistys

Reilun matkailun yhdistys ry on vuodesta 2003 toiminut kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on herättää keskustelua matkailuelinkeinon etiikasta, toimintatavoista ja tavoitteista. Yhdistys pyrkii myös vaikuttamaan matkustavaan yleisöön kertomalla suositeltavista toimintatavoista. Yhdistyksen jäseninä on aihepiiristä kiinnostuneita eri alojen ammattilaisia; matkailualan opettajia, opiskelijoita, matkailuyrittäjiä ja aktiivisia matkailijoita. (Reilu matkailu 2010.)

Reilun matkailun yhdistyksen kehittämät Reilun matkailijan ohjeet pyrkivät auttamaan matkailijaa tämän valinnoissa kohti kestävämpää – ja näin myös reilumpaa – matkailua. Ohjeet soveltuvat sekä kotimaan- että ulkomaanmatkailuun. (Reilu matkailu 2010.)

Reilun matkailijan ohjeet:

1. Kerro näkemästäsi ja kokemastasi
2. Suojele, ihmisiä, eläimiä ja luontoa
3. Kunnioita paikallista kulttuuria
4. Minimoi jätteet
5. Säästä energiaa ja vettä
6. Suosi paikallista
7. Valitse vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä
8. Matkusta huippusesongin ulkopuolella
9. Hanki tietoa matkakohteesta

(Reilu matkailu 2011.)

Kerro näkemästäsi ja kokemastasi. Matkakokemuksista muille kertominen on tärkeää, jotta yleinen tietoisuus vaihtoehdoista lisääntyy. Ns. puskaradio ja vertaisarviointi ovat hyviä keinoja tavoittaa reilusta matkailusta kiinnostuneita matkailijoita ja matkanjärjestäjiä. Ennen matkaa on hyvä etsiä tietoa kohteesta esim. Internetin keskustelufoorumeilta.

Matkan aikana on tärkeää kertoa matkanjärjestäjälle palveluiden hyvistä ja huonoista puolista. Matkan jälkeen on annettava rakentavaa palautetta matkanjärjestäjälle. Mahdollisille uusille asiakkaille voi kertoa kohteesta ja järjestäjästä esim. keskustelupalstoilla tai blogeissa. Kysyntä reiluista vaihtoehdoista lisää myös matkanjärjestäjien kiinnostusta niitä kohtaa. (Reilu matkailu 2011.)

Suojele, ihmisiä, eläimiä ja luontoa. Tutustu kohteeseen ennen matkaa ja selvitä onko kohteessa uhanalaisia eläimiä tai luontoa. Tutustu etukäteen paikalliseen kulttuuriin ja tapoihin. Ota selvää etukäteen paikallisista ohjelmalveluiden järjestäjistä. Kunnioita paikallisia tapoja ja kulttuuria kohteessa. Kunnioita luontoa, äläkä osallistu sitä haittaaviin aktiviteetteihin. Älä osta uhanalaisista kasveista, eläimistä valmistettuja tai lapsityövoimalla tehtyjä tuotteita. Suojaudu taudeilta ja vältä ihmisarvoa loukkaavaa toimintaa kuten prostituutio. (Reilu matkailu 2011.)

Kunnioita paikallista kulttuuria. Paikallisesta kulttuurista tulisi tietää perusasiat ennen matkaa. Näin välttää monia ongelmia ja saa paremman kontaktin paikalliseen väestöön. Tutustuminen tapoihin, uskomuksiin ja tabuihin on tärkeää. Esim. pukeutumiseen ja uskoon liittyviä tapoja tulisi kunnioittaa. Älä tuomitse outoja tai vieraita tapoja, mutta pidä kiinni omista eettisistä normeista. Matkan jälkeen on hyvä jakaa opittua tietoa kulttuurin tavoista. (Reilu matkailu 2011.)

Minimoi jätteet. Ota selvää etukäteen kohteen jätehuollosta ja pakkaa tämän mukaisesti. Jätä ongelmajätteet ja turhat pakkaukset kotiin. Pakkaa kevyesti kuljetuspäästöjen keventämiseksi. Lajittele jätteet myös kohteessa kun mahdollista ja vältä yksittäispakattuja tuotteita kuten pullovettä. (Reilu matkailu 2011.)

Säästä energiaa ja vettä. Veden – ja energiankulutus vaikuttavat eniten matkan ekologiseen jalanjälkeen. Lentäminen voi aiheuttaa jopa 90 % koko matkan ilmastovaikutuksista. Valitse ekotehokas matkustusmuoto kuten juna. Lennä pidemmäksi aikaa monien lyhytaikaisten lomien sijaan. Valitse suora lento. Käytä vettä säästeliäästi ja valitse vettä säästäviä palveluita sekä tuotteita. (Reilu matkailu 2011.)

Suosi paikallista. Paikallisia vaihtoehtoja on suosittava valittaessa majoitusta, ruokaa, ostoksia ja liikkumista. Pyri jättämään mahdollisimman paljon matkan kokonaishinnasta kohteeseen. Älä varaa kaikkea etukäteen. Mitä suurempaan maksat paikallisille sitä suurempi etu heidän taloudelle. Vältä all-inclusive vaihtoehtoja ja käytä paikallisia vaihtoehtoja. Maksa palveluista reilu hinta. (Reilu matkailu 2011.)

Valitse vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä. Matkanjärjestäjän on osoitettava, että sen toiminta hyödyttää paikallisyhteisöä ja minimoi ympäristö- ja sosiaaliset haitat. Ota selvää matkanjärjestäjän yhteistyökumppaneista. Vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä kertoo matkakohteen kulttuurista ja ympäristöstä sekä siitä kuinka niissä toimitaan. Matkanjärjestäjä osoittaa myös toiminnallaan kuinka se tukee yhteisöä ja minimoi ympäristö- ja sosiaaliset haitat. (Reilu matkailu 2011.)

Matkusta huippusesongin ulkopuolella. Matkailijoiden tasainen tulo kuormittaa vähemmän ympäristöä. Tämä tuo myös kestävyyttä paikalliseen talouteen ja sosiaaliseen ympäristöön. Tässä on huomioitava miten reilu matkailu ymmärretään eri puolilla maailmaa. Halutaanko kohteessa, että turistit tulevat sesonkina vai tasaisena virtana. Tässä matkanjärjestäjällä on iso rooli, koska matkat valitaan yleensä heidän vaihtoehtoista. (Reilu matkailu 2011.)

Hanki tietoa matkakohteesta. Internetistä, opaskirjoista ja kaunokirjallisuudesta löydät tietoa matkakohteesta. Näiden avulla saat tietoa kohteen nykytilasta, poliittisista ja sosiaalisista faktoista sekä kulttuurista. Tietoa kohteesta saa myös nettifoorumeilta sekä vastuullisilta matkatoimistoilta. (Reilu matkailu 2011.)

2.2 Tourism Concern

Tourism Concern on vuonna 1988 perustettu verkosto, joka taistelee ihmisten hyväksikäyttöä vastaan kasvavassa globaalissa taloudessa. Tourism Concernin idea on tuoda esille turismin ongelmia liittyen kestäväan kehitykseen, ihmisoikeuksiin ja reiluun kauppaan sekä ratkaista näitä. Järjestö toimii siis pääosin kouluttajana erilaisten kampanjoitten kautta. Vuonna 1999 Tourism Concern julkaisi ensimmäisen Internet-pohjaisen listauksen reilun matkailun periaatteista. Tähän pohjautuu myös laajasti myyty Tourism Concernin kirja Ethical Tourism Guide. (Tourism Concern 2011a.)

Tourism Concernin visio on: Matkailussa tapahtuvasta hyväksikäytöstä vapaa maailma, jossa kaikki matkailun osapuolet hyötyvät tasapuolisesti. Maailma, jossa matkailualan, matkailijan ja kohdeyhteisön väliset suhteet perustuvat luottamukseen ja kunnioitukseen. (Tourism Concern 2011b.)

Tourism Concern:n ohjeet vastuulliseen matkailuun

- Sästä arvokkaita luonnonvaroja. Älä tuhlaa vettä. Sammuta valot ja ilmastointi aina kun et ole paikalla.
  - Osta paikallista. Paikalliset tuotteet kuten matkamuistot, ruoka ja juoma ovat hyviä tapoja tukea paikallisia. Länsimaiset tuotteet kuten Coca-Cola tukevat isoja kansainvälisiä yhtiöitä.
  - Tue paikallisten omistamia tai operoimia matkailualan yrityksiä
  - Kunnioita heimojen maa- ja kulttuurioikeuksia. Kohdevaltiot ovat heimojen oikeuksien suurimpia rikkojia. Kohtele heimojen omaisuutta kuten yksityisomaisuutta.
  - Vieraile vain heimojen luona, jotka hyväksyvät matkanjärjestäjän. Ota selvää heimon ja matkanjärjestäjän yhteistyöstä ja heimon suostumuksesta vierailuun.
  - Kysy aina lupa valokuvattavalta. Jos et puhu kieltä, käytä elekieltä
  - Älä anna rahaa tai makeisia lapsille. Tämä yllyttää kerjäykseen. Lahjoitus yhteisöprojektiin, terveyskeskukseen tai kouluun on paljon kehittävämpää.
  - Kunnioita paikallisia tapoja. Ota selvää paikallisista tavoista ja kunnioita niitä.
  - Opettele edes vähän paikallista kieltä, kulttuuria ja historiaa. Näin välttyt väärinymmärryksiltä.
  - Ole kärsivällinen, ystävällinen ja varovainen. Muista – sinä olet vieraana.
- (Mann 2000, 202.)

2.3 Cape Town – vastuullisen matkailun julistus

The responsible tourism partnership:n järjestämä konferenssi aiheesta: vastuullinen matkailu kohteessa, järjestettiin vuonna 2002 Cape Town:ssa. Tilaisuus järjestettiin edeltämään Yhdistyneiden kansakuntien Earth Summit 2002 kokousta kestävästä kehityksestä. Konferenssiin osallistui 280 edustajaa 20 maasta, jotka allekirjoittivat vastuullisen matkailun julistuksen. (Cape Town 2002, 1.)

Vastuullinen matkailu:

1. Minimoi taloudellisia, ympäristöön kohdistuvia ja sosiaalisia negatiivisia vaikutuksia
2. Luo taloudellista hyötyä paikallisväestölle ja parantaa paikallisten yhteisöjen hyvinvointia, parantaa työolosuhteita ja helpottaa työllistymistä
3. Ottaa paikalliset mukaan päätöksiin, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä ja elämänmuutoksiin
4. Tekee positiivisia tekoja luonnon, kulttuuriperinteen ja maailman monimuotoisuuden säilyttämisen puolesta.
5. Tarjoaa matkailijoille nautinnollisempia elämyksiä paremman paikalliskontaktin kautta ja parempaa ymmärrystä paikallisten kulttuurista, yhteisöstä ja ympäristöstä
6. Tarjoaa mahdollisuuden esteettömään matkailuun
7. On kulttuurisensitiivinen, luo mahdollisuuksia matkailijoiden ja kohdeväestön molemminpuoliseen kunnioittamiseen ja kohottaa paikallisten itsetuntoa.

(Cape Town 2002, 3.)

2.4 UNWTO -Global code of ethics for Tourism

UNWTO on kehittänyt globaalit säännöt matkailun eettisyydestä (eng. Global Code of Ethics for Tourism.) Näiden sääntöjen yhtenä osiona ovat vastuullisen matkailijan ohjeet.

Vastuullinen matkailija

1. Ole avoin eri kulttuureille ja tavoille. Se muokkaa kokemustasi ja saat paremman vastaanoton ulkomailla. Kunnioita erilaisuutta ja opi näkemistäsi sosiaalisista ja kulttuurisista tavoista.
2. Kunnioita ihmisoikeuksia. Kaikenlainen ihmisten hyväksikäyttö turismin nimissä on tuomittavaa.
3. Auta luonnon säilymisessä. Suojele luontoa ja eläimiä. Älä osta tuotteita, jotka on tehty uhanalaisista kasveista tai eläimistä.
4. Kunnioita kulttuuria. Aktiviteetteja suunnitellessa tulisi ottaa huomioon arkeologiset ja kulttuuriset perintökohteet.
5. Auta kohdetta taloudellisen tai sosiaalisen kehityksen parantamisessa. Osta paikallisia tuotteita ja tue paikallisia liiketoimia reilun kaupan ehdoin.

6. Tutustu kohteeseen etukäteen. Kohteessa olevat terveystriskit ja palvelut tulisi selvittää ennen kohteeseen lähtöä. Pidä huoli omasta ja muiden terveydestä.
7. Opi kohteesta mahdollisimman paljon. Opettele paikallisia tapoja ja kulttuuria. Vältä toimintaa joka loukkaa paikallisväestöä.
8. Tee kohteen lait itsellesi tutuksi, jotta kaikki toimintasi olisi laillista.
(UNWTO 2011a.)

2.5 GSTC - Global Sustainable Tourism Council

GSTC on yli 30 organisaation liittymä, joka toimii kansainvälisen matkailun kehitystyössä. GSTC:n tarkoituksena on edistää kestävän matkailun periaatteiden määrittelyä ja omaksumista maailmanlaajuisesti. Yhteistyöryhmän perustajiin kuuluvat: Rainforest Alliance, United Nations Environment Programme (UNEP), United Nations Foundation ja United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (GSTC 2011a.)

GSTC –yhteistyöryhmä on julkaissut kansainväliset kriteerit kestävälle matkailulle (Global Sustainable Tourism Criteria). Näiden sääntöjen on tarkoitus olla minimivaatimukset matkailualalla toimiville yrityksille, jotka haluavat suojella luontoa ja kulttuureja sekä käyttää turismia keinona köyhyyden vähentämiseen. Yritysten on haettava GSTC – jäsenyyttä johon kuuluu myös jäsenmaksu. Tämän jälkeen ne ovat oikeutettuja jäsenetuihin joita ovat mm. osallistuminen GSTC – ohjelmien kehittämiseen, verkostoituminen muiden jäsenien kanssa ja lupa käyttää GSTC – työkaluja sekä opetusresursseja (GSTC 2011a, GSTC 2011b.)

Global Sustainable Tourism Criteria on jaettu neljään pääteemaan: tehokas kestävän kehityksen suunnittelu, sosiaalisten ja taloudellisten hyötyjen maksimointi paikallisyhteisölle, kulttuuriperinnön säilyttäminen ja ympäristöä haittaavien tekijöiden minimointi. Säännöt on suunniteltu pääosin majoitus - ja matkanjärjestäjäpuolelle, mutta niitä voidaan soveltaa myös matkailualan muihin osa-alueisiin. (gstcouncil.org 2011.)

Global Sustainable Tourism Criteria

- A. Osoita mallillasi tehokasta kestävän kehityksen mukaista johtomallia
- B. Maksimoi sosiaaliset ja taloudelliset hyödyt paikallisyhteisölle sekä minimoii negatiiviset tekijät

C. Maksimoi hyödyt kulttuuriperinnöille ja minimoi negatiiviset tekijät

D. Maksimoi hyödyt ympäristölle ja minimoi negatiiviset tekijät

(Gstcouncil.org 2011.)

Global Sustainable Tourism Criteria on osa GSTC Partnership:n hanketta tehdä kestävydestä standardivaatimus matkailualan kaikilla osa-alueilla. (Gstcouncil.org 2011.)

2.6 Reilun/vastuullisen matkailun hyödyt

Reilun ja vastuullisen matkailun puolestapuhujat korostavat eri asioita puhuessaan niiden hyödyistä, mutta pääteemat ovat hyvin yhteneväiset. Seuraavaksi kokoan muutama asiantuntijan ajatuksia vastuullisen matkailun hyödyistä. Seuraavat asiantuntijoiden ajatukset on koottu kirjaan *Ethical Tourism: Who Benefits 2002*. (Ethical Tourism 2002.)

Harold Goodwin (Director of the Centre for Responsible Tourism) toteaa, että vastuullinen matkailu on saanut paljon kritiikkiä. Sen vastustajat ovat kutsuneet sitä vain syyllisyydentunnon poistajaksi tuhoisalta matkailuteollisuudelta. Goodwinin mielestä on kuitenkin täysin vastuutonta mustamaalta vastuullisen matkailun yrityksiä vaikka ne eivät olisikaan vielä täydellisiä ratkaisuja. (Ethical Tourism 2002, 32–33.)

On parempi tehdä jotain mikä on tunnistettavissa ja mitattavissa kuin olla tekemättä mitään matkailualan negatiivisille vaikutuksille. Me olemme usein huolestuneita turismin vaikutuksista, mutta olemme vielä kaukana siitä todellisuudesta, että me matkailijat olemme osa tätä ongelmaa. Jos haluamme olla osa ratkaisua, meidän on kulutettava matkailupalveluja jotka ovat mahdollisimman vastuullisia. (Ethical Tourism 2002, 32–33.)

Vastuullisen matkailun puolestapuhujat korostavat, että turistit saavat matkastaan enemmän irti. Jos matkustaja on ottanut kohteesta sekä kulttuurista selvää ennen matkaa, hän ymmärtää kulttuuria paremmin ja saa täten rikkaampia kokemuksia. Tämänkaltaisen matkailu on lähempänä elämystä kuin lomaa ja niitä nykyaikainen matkailija haluaa yhä enemmän. (Ethical Tourism 2002, 95-96.)

Vastuullisesta matkailusta on myös enemmän hyötyä paikallisille ja kohdemaalle. Turistien tuomat rahat menevät suoraan paikalliseen yhteisöön monikansallisten yritysten sijaan. Vastuullinen matkailija pitää myös huolta että paikalliset saavat palveluista reilun hinnan. Tämänkaltaisilla pienillä muutoksilla on valtavia vaikutuksia kohdemaan. Matkailijat voivat myös tehdä tärkeitä avustuksia luonnonympäristön suojelussa. He voivat pitää huolen, ettei alueita tuhota tai hyväksikäytetä, valitsemalla luotettavia matkanjärjestäjiä. (Ethical Tourism 2002, 98-99.)

2.7 Kritiikkiä vaihtoehtomatkailemista kohtaan

Vaihtoehtomatkailemismuodot käyttävät termejä: reilu, kestävä, eko jne. Tämänkaltaiset matkat mielletään yleensä positiivisina ja paikallisyhteisöä kehittävinä projekteina. Nämä matkailemismuodot ovat saaneet myös kritiikkiä eri tahoilta myös matkailualan sisällä. Erityisesti kysymys: ”kuka matkoista oikeasti hyötyy?” on noussut monen väittelyn aiheeksi. Seuraavaksi kootaan muutama kriittinen mielipide vastuullisesta matkailusta. Mielipiteet ovat koottu kirjasta Ethical Tourism: who benefits? 2002, jossa alan asiantuntijat ottavat kantaa kyseiseen aiheeseen.

Dea Birkett, kolumnisti The Guardian ja matkailukirjailija.

Birkett tuo artikkelissaan ”Re-branding the tourist” esille kuinka massaturismia brändätään uudestaan. Sana tourist on katoamassa matkailumainoksista ja se korvataan sanoilla: adventurer, fieldwork assistant, exploraholic, volunteer, traveller jne. Näistä on tullut ns. määritelmä ”hyvästä turistista”. Nämä vaihtoehtoturismimuodot kattavat kuitenkin vain alle 4 % koko matkailualan kulutuksesta. Tärkein kysymys onkin mitä teemme tälle lopulle 96 %:lle. (Ethical Tourism 2002,1,12.)

Birkett korostaa että keskitymme liikaa pieneen matkailualan kuluttajajoukkoon, jota voidaan kutsua ”etuoikeutetuiksi” tai ”rikkaammiksi”. Todellinen ongelma on vastuullisen matkailun ja massamatkailun yhdistäminen. Kaiken turismin tulisi olla vastuullista ja kunnioittaa luontoa sekä paikallisyhteisöä. Todellisuudessa jako on tapahtunut etuoikeutettujen paljon maksavan vähemmistön ja massaturistien välille. (Ethical Tourism 2002, 12-14.)

Miksi meitä kiinnostaa? Me, jotka osallistumme tämänkaltaiseen keskusteluun, olemme juuri näitä ns. etuoikeutettuja. Miksi haluaisimme suurien massojen päästä osaksi tätä kokemusta? Juuri tämän takia olemme brändänneet turismin uudestaan, jotta tämä kielletty nautinto olisi taas hyväksyttävä. (Ethical Tourism 2002, 12-14.)

Tiffany Jenkins, Director of the arts programme at the Institute of Ideas.

Jenkins kokoaa kirjan ”Ethical Tourism: who benefits?” loppuun eri asiantuntijoiden ajatuksia vastuullisen matkailun negatiivisista puolista. Hän jaottelee vaikutukset matkailijan sekä paikallisväestön ja kohteen kannalta. (Ethical Tourism 2002, 95–99.)

Vastuullisen matkailun kriitikot sanovat, että ennalta määrätyt säännöt matkalle voivat pilata koko matkakokemuksen. Sääntöjä on mahdoton asettaa sopiviksi jokaiseen tilanteeseen. Jossain tilanteissa sääntöjen noudattaminen voi olla jopa haitallisempaa paikallisyhteisölle. Tämän takia vastuun tulisi olla pääosin matkailijalla, jonka tulisi käyttää omaa päättelykykyään tilanteen mukaan. Jotkut kriitikot väittävät että ohjeet ja säännöt vain huonontavat matkailijan ja paikallisten kohtaamista. Jos matkailijat matkustaisivat vapaasti ilman sääntöjä, he tekisivät luultavasti enemmän kontakteja paikallisten kanssa ilman ennakkoluuloja. (Ethical Tourism 2002, 95–99.)

Kriitikot tuovat esille myös kysymyksen: Onko oikein, että vastuullisen matkailun puolestapuhujat päättävät, mikä on oikeaa toimintaa kohteessa? Tämänlaisella ajattelulla tehdään päätöksiä ottamatta huomioon paikallisyhteisön mielipiteitä. Vastuullisessa matkailussa on yleinen käsitys siitä, miten asiat ovat tärkeysjärjestyksessä. Onko luonnon säilyminen tärkeämpää kuin talouden kehitys? Onko paikalliskulttuurin romanttisen ulkonäön säilyttäminen tärkeämpää kuin heidän omat ajatuksensa kehityksestä? Joissain tapauksissa luontoa ja ympäristöä pidetään jopa niin tärkeänä, että paikallisilta ihmisiltä viedään kaikki oikeudet alueella. Pahimmissa tapauksissa heidät siirretään muualle. Tämänkaltaisissa tilanteissa kestävyyttä haetaan paikoista ja tilanteista, jotka hyödyttävät enemmän länsimaista turistia kuin paikallisväestöä. (Ethical Tourism 2002, 95–99.)

3 Vapaaehtoistyömatkailu ja sen määritelmät

Vapaaehtoistyömatkailu tunnetaan englanninkielisessä kirjallisuudessa termeillä: volunteer work, voluntourism tai volunteer tourism. Kansainvälinen vapaaehtoistyöfoorumi voluntourism.org on määritellyt termin voluntourism seuraavasti: vapaaehtoistyömatkailulla tarkoitetaan kokonaisvaltaista vapaaehtoistyöpalveluiden tarjoamista kohteeseen, johon sisältyy matkailun perinteiset osa-alueet: taide, kulttuuri, maantiede, historia ja vapaa-ajan vietto. Voluntourism.org on Yhdysvalloissa perustettu kansalaisjärjestö, jolla on pitkät perinteet vapaaehtoistyössä sekä sen yhdistämisessä matkailuun. (Voluntourism.org 2011a, Voluntourism.org 2011b.)

International Volunteer Tourism – kirjan kirjoittaja tohtori Stephen Wearing määrittelee vapaaehtoistyömatkailijat turisteina, jotka tekevät järjestettyä vapaaehtoistyötä lomansa ohella. Tähän sisältyy köyhien auttaminen tai ympäristön ja yhteisön kehittäminen sekä jälleenrakentaminen. (Liburd & Edwards 2010,189.)

3.1 Vapaaehtoistyömatkailun historia

Vapaaehtoistyön yhdistäminen matkailuun ei ole uusi konsepti. Itse asiassa toimintaa voidaan jäljittää tuhansien vuosien päähän eri kulttuureissa ja uskonnoissa. Lähetystyöntekijät, parantajat, lääketieteen harjoittajat, merimiehet, tutkimusmatkailijat ja monet muut ovat tarjonneet vapaaehtoistyötä osana matkaansa. (Voluntourism.org 2011b.)

Ns. ”nykyaikainen” vapaaehtoistyömatkailu kehittyi 1990 – luvulla kansalaisjärjestöjen toimesta, koska ne tarvitsivat lyhytaikaisia apulaisia vakituisille ja pitkäaikaisille vapaaehtoistyöntekijöille. Vapaaehtoistyömatkailu on kasvanut huomattavasti 2000 – luvun alusta. Monet kaupalliset matkanjärjestäjät tarjoavat laajoja pakettivaihtoehtoja turisteille, joilla ei ole aikaa tai halua järjestää vapaaehtoistyökohdetta itse. (Liburd & Edwards 2010, 189.)

Vapaaehtoisturismin nousua voidaan pitää myös reaktiona massaturismissa nousseita negatiivisia ilmiöitä vastaan. Tämä on hyvin yleinen tapa selittää ns. vaihtoehtomatkailejien syntyä. Vaikka vapaaehtoisturismi kuuluukin ns. vaihtoehtomatkailejien joukkoon,

siitä löytyy ominaisuuksia jotka erottavat sen muista joukon edustajista kuten seikkailumatkat, ekomatkat ja extremematkat. Vapaaehtoisturistin motiivit eroavat muista uusien matkailumuotojen edustajista. Ne valitsevat matkan omien arvojen ja identiteetin mukaan. Myös ulkoiset tekijät kuten kohde ja aktiviteetit vaikuttavat. mutta ne eivät ole pääosassa. (Mustonen 2004, 115–116.)

3.2 Vapaaehtoistyöstä vapaaehtoistyömatkailuun

Vapaaehtoistyömatkailun myötä on syntynyt ns. ”uudenlainen turisti”. Tämä matkailija etsii henkilökohtaista kehitystä ja aidompia kokemuksia, jota massaturismi ei tarjoa. Hän välttää massaturistien kohteita ja matkustaa uusiin kohteisiin, jossa hän hakee syvempää kontaktia paikallisväestöön. Tämänkaltaiset matkailijat etsivät merkityksellistä matkailua ja ovat yleensä kiinnostuneita luonnosta, kulttuurista ja itsensä kehittämistä. (Liburd & Edwards 2010, 189–190.)

Vapaaehtoistyötä on tehty perinteisesti kansalaisjärjestöjen kautta, jolloin kyseessä on ollut pitempiaikainen, kehitysyhteistyön mukainen vapaaehtoistyö. Kaupalliset matkatoimistot ovat tuoneet tämän rinnalle uudenlaisen vapaaehtoistyön välitystoiminnan. Matkatoimistot tarjoavat lyhimmillään parin viikon mittaisia vapaaehtoistyömatkoja eri kohteissa ympäri maapalloa eri aloilta. Volunteer toursim:illa eli vapaaehtoisturismilla tarkoitetaan kansainvälistä vapaaehtoistyötä, jolle on ominaista: elämyksellisyys, lyhytaikaisuus ja kaupallisuus. Vapaaehtoiset maksavat ruoka- ja asumiskulujensa lisäksi välityspalkkioita. Vapaaehtoisturistit matkustavat yleensä omatoimisesti kohdealueella ja osallistuminen vapaaehtoistyöprojekteihin saattaa olla vain yksi aktiviteetti muun matkailun ohella. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat monet Afrikan kohteet, jotka markkinoivat vapaaehtoistyöpaketteja safareilla, rantalomilla ja vaelluksilla. (Viljanen 2009, 6-7.)

3.3 Vapaaehtoistyöjärjestöt

Vapaaehtoistyötä tarjoavat järjestöt ovat tärkeässä asemassa vapaaehtoistyöpalveluiden tarjonnassa. Järjestöillä on eroja, mutta moni niistä tarjoaa kansainvälistä kehitysapua paikallisyhteisöjen kehittämiseen. Suuri osa järjestöjen vapaaehtoisista tulee vapaaehtoisturismin kautta. Heitä yhdistää tahto auttaa, uhrattava aika projekteille sekä mahdollisuus rahoittaa kestävä kehityksen edistymistä. Järjestöt pyrkivät kohti päämääränsä

tarjoamalla vapaaehtoismatkailijoille erilaisia kokemuksia, jotka liittyvät ympäristön suojeluun sekä yhteisön – ja itsenä kehittämiseen. Matkailijat oppivat arvoja ja taitoja, joita normaalit lomat eivät tarjoa. Matkailukokemuksen pääideana ei olekaan enää pako arkipäiväisestä vaan kohteen ja itsensä kehittäminen. (Liburd & Edwards 2010, 192.)

3.4 Kaupallistunut vapaaehtoistyömatkailu

Vapaaehtoistyömatkailun suosion nousu on myös herättänyt kiinnostusta kaupallisella matkailualalla. Monet kaupalliset matkatoimistot tarjoavat vapaaehtoistyömatkailuun liittyviä paketteja. Vapaaehtoistyömatkailua pidetään tapana edistää kestävä matkailua, mutta monet kaupalliset tahot ovat huomanneet myös sen tuottavat markkinamahdollisuudet. (Liburd & Edwards 2010, 193.)

Vapaaehtoistyö tarjoaa mahdollisuuden vieraan ja isännän keskinäisen ymmärryksen parantamiseen. Kaupallinen vapaaehtoistyömatkailu taas luo ristiriitaisen ajatuksen keskinäisestä yhteistyöstä. Vapaaehtoistyöjärjestöihin verrattuina kaupallisten matkanjärjestäjien matkapaketit eivät aina välttämättä kohtaa turistien tai isäntämaan tarpeita. Tämänkaltainen väärinsuunniteltu vapaaehtoistyö ei ole kestävä kehityksen mukaista, koska se rikkoo vastuullisen matkailun periaatteita. Toisaalta samankaltaista toimintaa voi tapahtua myös järjestöissä. (Liburd & Edwards 2010, 193.)

Taulukon 1 esimerkit on otettu artikkelista: ”Volunteer tourism” kirjassa *Understanding the sustainable development of Tourism*. Lukuun ottamatta neljää viimeistä esimerkkiä, jotka kirjoittaja on valinnut niiden yleisen tunnistettavuuden takia vapaaehtoistyötä tarjoavina matkanjärjestäjinä. Kaikki taulukon esimerkeistä tarjoavat vapaaehtoistyötä. (Liburd & Edwards 2010, 192–193.)

Taulukko 1. Esimerkkejä vapaaehtoistyötä tarjoavista tahoista

Nimi	Tyyppi	Nettisivut
Global Volunteers network	Kansalaisjärjestö	www.globalvolunteernetwork.org
Oxfam	Kansalaisjärjestö	www.oxfam.org.uk
Earthwatch	Tutkimusyhdistys	www.earthwatch.org
The Dolphin Research Institute	Tutkimusyhdistys	www.dolphinresearch.org.au
Conservation International	Suojelujärjestö	www.conservation.org
Rainforest Alliance	Suojelujärjestö	www.rainforest-alliance.org
I to I	Matkanjärjestäjä	www.i-to-i.com
Travel2help	Matkanjärjestäjä	www.travel2help.org
Kilroy travels	Matkanjärjestäjä	travels.kilroy.fi /matkustustavat/vapaaehtoistyö
Real gap	Matkanjärjestäjä	www.realgap.co.uk

Taulukko 1 havainnollistaa hyvin vapaaehtoistyön osallistumisen eri mahdollisuuksista. Neljä viimeistä esimerkkiä eroavat muista niiden ollessa matkailualan yrityksiä. Nämä ovat siis matkanjärjestäjiä, jotka tarjoavat vapaaehtoistyötä yhtenä matkapakettina. Tämänkaltaisilla matkanjärjestäjillä on yleensä sopimus jonkin järjestön kanssa jonne asiakkaat lopulta päätyvät. Esimerkiksi Kilroy travels toimi yhteistyössä Travel2help.org:n ja Allianssin nuorisovaihdon kanssa. I to I ja Real gap toimivat yhteistyössä esimerkiksi kansalaisjärjestö Art in Tanzania kanssa. (Kilroy travels 2011; Korhonen, K. 9.11.2011.)

3.5 Viralliset kriteerit vapaaehtoistyömatkailulle

Tutkimuksen myötä on tullut esille, että vapaaehtoistyömatkailua tarjoavien yritysten ja järjestöjen määrä on valtava sekä niiden tarjoamat palvelut eroavat usein toisistaan. Hy-

vin harva vapaaehtoistyömatkailun tarjoaja mainostaa noudattavansa tiettyjä sertifioituja kriteerejä. Usein tarjoajan sivulta löytyy järjestön/yrityksen omat periaatteet ja säännöt, jota he sanovat noudattavansa. Asiakkaan on kuitenkin hyvin vaikea erottaa mäsasta mitkä järjestöt tai matkanjärjestäjät ovat luotettavia ja kuinka he valvovat omaa tai yhteistyössä toimivien tahojen toimintaa.

Fair Trade in Tourism South Africa (FFTSA) on ensimmäinen ja tällä hetkellä ainoa reilun kaupan sertifioija matkailualalla. FFTSA sertifioi myös vapaaehtoistyömatkailua tarjoavia yrityksiä. Code of Good Practice Responsible Volunteering in South Africa –sertifikaatti on tarkoitettu eteläafrikkalaisille vapaaehtoistyömatkailujärjestäjille, jotka haluavat sitoutua täysin reilun matkailun sääntöihin. (Fairtourismsa.org 2011.)

Vapaaehtoistyöntekijät työskentelevät yleensä yhteiskunnan haavoittuvimpien jäsenten kanssa ja yhteistyöhön tarvitaan tietynlaista varovaisuutta, jotta vuorovaikutus pysyisi tarkoituksenmukaisena. Kun vuorovaikutus on ammattitaitoista ja rehellistä, vapaaehtoistyömatkailu on elämää mullistava kokemus niin vapaaehtoiselle kuin paikallisyhteisölle. (Fairtourismsa.org 2011.)

FFTSA: säännöissä (liite 1.) korostuvat tarkat kriteerit, jotka on sovittu kirjallisena paikallisyhteisön kanssa. Vapaaehtoistyöprojektin on noudatettava vastuullisen matkailun strategiaa, joka ottaa huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset osa-alueet. Myös vapaaehtoisilla on tiukat säännöt, jotta heidän osaamisensa siirtyy kohteeseen kuormittamatta sitä. Säännöt sisältävät myös molemminpuolisen palautejärjestelmän, jossa vapaaehtoiset sekä paikallisprojekti antavat palautetta. Tämän pohjalta toimintaa voidaan kehittää yhteisien etujen mukaiseksi. (Fairtourismsa.org 2011.)

4 Tutkimusmenetelmät ja analyysi

Tämä tutkimuksen ongelman ratkaisuun käytetään fenomenografista käsittelytapaa. Fenomenografia määritellään selvittämiskeinoksi kun halutaan tietää miten ihmiset kokevat maailman ilmiöineen. Se selvittää vaihteluita tavassa kokea jotakin. Fenomenografiassa tutkija on oppija, joka etsii ilmiön merkitystä ja rakennetta. Tutkimalla selvitetään siis miten ihmiset kokevat tutkittavan ilmiön. Analyysivaiheessa käytetään teemoittelua, jossa tarkastellaan sellaisia aineistoista nousevia seikkoja joilla on yhteisiä piirteitä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 168–169,173.)

Aineistonkeruumenetelmänä käytetään teemahaastatteluita sekä havainnointia. Tutkimuskohteena ovat yrittäjien eri näkemykset reilusta matkailusta sekä vapaaehtoistyömatkailusta. Työ tehdään yhteistyössä Reilun matkailun yhdistyksen kanssa, joten reilun matkailun määritelmää selvitetään teemahaastattelulla Reilun matkailun yhdistyksen kanssa. Vapaaehtoistyömatkailun määritelmää selvitetään teemahaastattelulla matkailualan yrittäjien kanssa. Vapaaehtoistyön voi jaotella karkeasti järjestöjen ja matkailuyritysten tarjoamaksi toiminnaksi. Tässä työssä haastatellaan vapaaehtoistyömatkailun eli kaupallisen matkanjärjestäjän edustajaa sekä matkanjärjestäjän kanssa yhteistyössä toimivan järjestön edustajaa. Näitä täydennetään kirjoittajan omilla havainnoilla työskentelystä vapaaehtoistyötä tarjoavassa kansalaisjärjestössä.

4.1 Teemahaastattelu ja havainnointi aineistonkeruumenetelminä

Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä kontaktissa tutkittavan kanssa. Tämän takia haastattelulla voidaan saada esiin motiiveja vastausten takana. Tutkimuksen aihe on vielä suhteellisen tuntematon, joten haastattelua antaa joustavuutta vastausten suhteen. On myös todennäköistä, että tutkimuksesta saadaan monitahoisia ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia. Haastattelun avulla saadaan näihin selventäviä ja syventäviä vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–35.)

Teemahaastattelu on ns. puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa haastattelu kohdennetaan tiettyihin haastatteluteemoihin. Haastattelu etenee siis vapaasti teemojen varassa ilman yksityiskohtaista kysymysluetteloa. Teemahaastattelua tehtäessä on oletet-

tava, että haastateltavat tietävät aiheesta, jotta haastattelu tapahtuu sujuvasti. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–49.)

Havainnoinnin avulla saadaan tietoa ihmisten todellisesta toiminnasta. Tällä selvitetään toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat. Havainnoinnin avulla saadaan suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja siitä kuinka he käyttäytyvät. Tässä tutkimuksessa käytetään osallistuvaa havainnointia, jossa tutkija pyrkii osallistumaan tutkittavien toimintaan. Tämänkaltaisessa havainnoinnissa on tyypillistä, että tutkija osallistuu tutkittavien toimintaan heidän ehdoillaan ja asettuu osaksi kohderyhmää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 201–205.)

4.2 Haastateltavat ja havainnointikohde

Tutkimuksessa haastatellaan Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtajaa Julia Jänistä, joka on tehnyt väitöskirjan koskien matkailun ja kehityksen suhdetta Namibiassa. Tässä teemahaastattelussa selvitetään reilun matkailun osa-alueita eli kysymystä mitä reilu matkailu on ja onko vapaaehtoistyö reilua matkailua? Reilun matkailun yhdistys valittiin haastattelukohteeksi, koska se on ainoa Suomessa toimiva reilun ja vastuullisen matkailun edistäjä ja kouluttaja.

Vapaaehtoistyömatkailusta haastatellaan Art in Tanzanian vastuuhenkilöä H1. Art in Tanzania edustaa kasvavaa vapaaehtoistyömatkailua kehitysmaissa, jolla on laaja toiminta-alue sekä paljon kansainvälisiä vapaaehtoistyömatkailijoita. Haastattelu toteutetaan sähköpostin välityksellä. Tätä keskustelua täydennetään puhelinkeskustelun tai Skype -ohjelman avulla. Seuraavaksi esitellään lyhyesti Art in Tanzania sekä sen toiminta.

Art in Tanzania on tansanialais-suomalainen kansalaisjärjestö, jonka toiminta alkoi vuonna 2001. Toimintaa on vetänyt alusta asti suomalaissyntyinen Kari Korhonen, joka asuu Dar es Salaam:ssa –Tansanian suurimmassa kaupungissa jossa myös Art in Tanzania:n pääkonttori sijaitsee. Järjestön toiminta ulottuu laajasti ympäri Tansaniaa sekä myös Abbis Abebaan Etiopiaan. Tansanian kohteita ovat Dar es Salaam, Sansibar, Bagamoyo, Moshi, Arusha, Masai-maa sekä Karatu. Vapaaehtoistyöprojekteja oli haastattelua tehtäessä yli 300 ja vakituisia paikallisia henkilökunnan jäseniä 80 sekä 10–15 ex-

patriaattia. Suurin osa ekspatriaateista on aloittanut yhteistyönsä järjestön kanssa joko vapaaehtoisena tai työharjoittelijana. (Artintanzania.org 2011; H1.9.11.2011.)

Art in Tanzania tarjoaa vapaaehtoistyöpaikkoja ja työharjoittelupaikkoja Tansaniassa. Tavoitteena on kehittää paikallisia yhteisöjä vapaaehtoisten sekä työharjoittelijoiden vetämällä projekteilla. Järjestö tarjoaa myös matkailualan palveluita kuten safareita, Kilimanjaro kiipeilyä ja rantalomia Sansibarilla. Nämä kuuluvat yleensä vapaaehtoisten ja työharjoittelijoiden paketteihin, mutta niitä myydään myös yksittäisille turisteille ja ryhmille. Järjestö toimii omavaraisesti ja saa tulonsa vapaaehtoisten osallistumismaksuista sekä matkailupalveluiden tarjoamisesta. Järjestön tekemä tuotto kohdennetaan projektien jatkuvuuteen ja täten tuetaan kestävää kehitystä. Art in Tanzania:lla on myös oma Levy-yhtiö Mzuka Records, joka tukee pieniä paikallisia artisteja. Vapaaehtoiset tulevat projekteihin kansainvälisten matkanjärjestäjien kautta ja osittain myös Art in Tanzanian omien markkinointikanavien kautta. Yhteistyöyrityksiä ovat mm. Real gap, I-to-I, Frontier ja Adventure Heart. (Artintanzania.org 2011; H1.9.11.2011.)

Kirjoittaja kävi myös työharjoittelussa Art in Tanzania –kansalaisjärjestössä, jossa hän työskenteli vapaaehtoismatkailun parissa. Havainnot vapaaehtoistyömatkailusta perustuvat siis työkokemukseen alalla. Havainnointi oli ns. täydellistä osallistumista. Tässä havainnoinnin muodossa tutkittaville ei kerrota havainnoijan roolista. Tutkija myös pyrki osaksi havainnoitavaa ryhmää. (Hirsjärvi ym. 2005, 205–206.)

Toinen vapaaehtoistyömatkailusta haastateltava on Travel2help.org – yrityksen vastuuhenkilö H2. Travel2help.org on suomalainen lyhytkestoisia vapaaehtoistyömatkoja tarjoava matkailualan yritys. Matkojen kesto on noin 2-6 viikkoa, jonka aikana vapaaehtoiset työskentelevät erilaisissa projekteissa ja tutustuvat paikalliseen kohteeseen vapaaajallaan. Travel2help.org:n kohteita ovat Peru, Brasilia, Intia, Etelä-Afrikka, Tansania ja Kenia. Vapaaehtoistyöprojektien kohteina ovat mm. koulut, ympäristö, sairaalat, orpokodit, vammaisten kanssa työskentely, työ AIDS:a vastaan jne. (H2.8.12.2011; Travel2help.org 2011.)

Travel2help.org valittiin toiseksi haastattelukohteeksi, koska se edustaa uusia vapaaehtoistyötä tarjoavia matkailualan yrityksiä Suomessa. Suurin osa suomalaisista vapaaeh-

toistyötä tarjoavista tahoista ovat järjestöjä, joita ei luokitella matkailualan yrityksiksi. Travel2help.org toimii myös yhteistyössä tunnetun suomalaisen matkatoimiston Kilroy Travelsin kanssa. (Travel2help.org 2011.)

4.3 Aineiston analysointi

Analysointia lähestytään ensiksi kuvailemalla tutkimusaineisto. Tämän tarkoituksena on kartoittaa tutkimuskohteet sekä niihin liittyvä taustamateriaalit. Toiseksi aineisto luokitellaan induktiivisesti ryhmiä. Tässä analysoinnin osassa käytetään teemoittelua, jossa tutkimusaineisto jaetaan yhteisiin aihealueisiin. Analyysissa nostetut teemat perustuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien sanomista. On epätodennäköistä, että haastateltavat ilmaisevat saman asian samoilla sanoilla, mutta tutkija koodaa ne saman osa-alueen luokkaan. Viimeisessä vaiheessa yhteyksien tarkasteluun käytetään tyyppittelyä, jolla selvitetään aineistoista nousevien asioiden suhdetta toisiinsa. Tyyppittelyssä analysoidaan eri tapauksia ja pyritään määrittelemään miten tapaukset voitaisiin ryhmitellä niitä yhdistävien piirteiden perusteella. Tässä deduktiivisessä vaiheessa tutkija tarkastelee luokittelua aineistoa omasta ajatusmaailmasta käsin. Tarkoituksena on siis ymmärtää ilmiötä monipuolisemmin ja kehittää näkökulma joka tukee luokiteltua aineistoa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 145–150, 173–174.)

Tutkimuksen hypoteesina oli, että vapaaehtoistyömatkailu koostuu samoista osa-alueista kuin kestävä kehitys ja vastuullinen matkailu. Teemahaastattelussa kysyttiin reilun matkailun osa-alueita Reilu matkailun yhdistyksen näkökulmasta. Haastattelussa selvitettiin koostuuko reilu matkailu hypoteesissa esitetyistä osa-alueista? Nämä osa-alueet tulevat esille myös yhdistyksen reilun matkailijan ohjeessa. Taulukossa 2. luokitellaan reilun matkailun yhdistyksen reilun matkailijan ohjeet hypoteesissa esitettyihin luokkiin. Luokittelu tehtiin haastattelun jälkeen perustuen saatujen luokitusten määrittelyihin. Taulukko vahvistettiin myös Reilun matkailun yhdistyksellä luokittelun jälkeen. Liitteessä 2 on eriteltyä Reilun matkailun yhdistyksen haastattelun teemakysymykset, joilla selvitettiin reilun matkailun osa-alueita.

Taulukko 2. Reilun matkailun yhdistyksen ohjeet jaoteltuna reilun matkailun osa-alueisiin.

Reilu matkailijan ohjeet	Reilun matkailun osa-alueet: Ekologinen, taloudellinen, sosio-kulttuurinen ja eettinen.
Kerro näkemästäsi ja kokemastasi	<ul style="list-style-type: none"> • Eettinen
Suojele, ihmisiä, eläimiä ja luontoa	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinen • Taloudellinen • Sosio-kulttuurinen • Eettinen
Kunnioita paikallista kulttuuria	<ul style="list-style-type: none"> • Eettinen • Sosio-kulttuurinen
Minimoi jätteet	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinen • Eettinen
Säästä energiaa ja vettä	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinen • Eettinen
Suosi paikallista	<ul style="list-style-type: none"> • Taloudellinen • Sosio-kulttuurinen
Valitse vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinen • Taloudellinen • Sosio-kulttuurinen • Eettinen
Matkusta huip- pusesongin ulkopuo- lella	<ul style="list-style-type: none"> • Ekologinen • Taloudellinen • Sosio-kulttuurinen
Hanki tietoa matka- kohteesta	<ul style="list-style-type: none"> • Eettinen • Sosio-kulttuurinen

Taulukosta 2. näkee kuinka reilun matkailijan ohjeet voidaan jakaa edustamaan tiettyjä kestävän kehityksen ja vastuullisen matkailun luokkia. Vaikka tietyt luokat esiintyvät taulukossa enemmän kuin toiset, se ei tarkoita että ne korostuisivat säännöissä muita enempää. Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtaja Julia Jänis korostaa haastattelussa, että kaikki edellä mainitut osa-alueet ovat samanarvoisia. Jänis kertoo myös yleisen käsityksen reilusta matkailusta kallistuvan useasti ekologiseen ajatteluun. Ihmiset olettavat siis reilun matkailun koskevan vain ekologisesti kestävästä matkailusta. Jäniksen mielestä ekologinen korostuu nykyään paljon matkailualan yritysten markkinoinnissa esim. ilmatorahastoina ja mielikuvamarkkinointina. Vastuullisuudesta puhuttaessa yritykset eivät kuitenkaan usein mainitse muita vastuullisuuden osa-alueita. Reilun matkailun yhdistyksen yksi tärkeistä tehtävistä onkin tiedon levittäminen kaikista osa-alueista samanarvoisina vastuullisina tekijöinä. (Jänis, J.7.11.2011.)

Teoriaosuudessa esille nostetut esimerkit Tourism concern, Cape Town – vastuullisen matkailun julistus, UNWTO sekä Global Sustainable Tourism Council tukevat myös tätä kestävään kehitykseen pohjautuvaa jaottelua. Edellä mainitut korostavat vastuullisen matkailun ohjeissaan samoihin kestävään kehityksen luokkiin pohjautuvia asioita kuin Reilun matkailun yhdistys. GSTC eroaa muista esimerkeistä sen ollessa ainoa, jonka ohjeet kohdistuvat matkailuyritykseen. Muissa esimerkeissä ohjeet on annettu nimenomaan matkailijalle.

Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtaja Julia Jänis toteaa haastattelussa, että vastuu osa-alueiden noudattamisesta tulisi olla kaikilla osapuolilla. Matkailijan ei tulisi yksin ottaa vastuuta reilusta toiminnasta vaan palvelun tarjoajilla tulisi olla oma osansa. Jänis toteaa:” Vastuun pitäisi olla kaikilla, jos kaikki tahot kiinnittävät huomiota näihin osa-alueisiin niin asioita saadaan huomattavasti eteenpäin. Jos matkailijat vaativat matkajärjestäjiltä näitä osa-alueita, matkailualalla syntyy paine, että toimintaa on muutettava vastuullisemmaksi”. (Jänis, J.7.11.2011.)

Vapaaehtoistyömatkailun jaottelu vastaavanlaisiin osa-alueisiin onkin paljon hankalampaa. Matkailualan yritykset käyttävät vapaaehtoistyömatkailu – termiä eri tavoin ja korostavat toiminnassaan eri osa-alueita. Tämän takia tutkimuksessa keskitytään kahteen

vapaaehtoistyömatkailua tarjoavaan yritykseen, jotka edustavat kasvavaa vapaaehtoistyömatkailun ilmiötä.

Taulukko 3. Art in Tanzanian haastattelun ilmaukset luokiteltuna alateemoihin.

Haastateltavan ilmaus	Alateemat	Reilun matkailun osa-alueet
Meillä on noin 80 paikallista työntekijää ja yli 300 vapaaehtoistyöprojektia	Paikallinen talous Paikallisen yhteisön kehittäminen	Taloudellinen Sosio-kulttuurinen
Saamme tulomme vapaaehtoisten ja harjoittelijoiden maksuista sekä turisti toiminnasta safarien ja Kilimanjaron kiipeilyjen järjestäjänä.	Omavaraisuus Matkailupalvelut Tuotto	
Koulutuksen kehittäminen on tärkein osa-alue paikallisen yhteisön kehittämisessä	Paikallisen yhteisön kehittäminen Koulutus	Sosio-kulttuurinen
Taiteilijoiden tukeminen tarjoamalla musiikin opetusta ja studio aikaa	Paikallisen yhteisön kehittäminen Koulutus Paikallinen talous	Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Monet valitsevat vapaaehtoistyömatkan normaalin turistimatkan sijaan koska se on halvempi tapa matkustaa ja olla pitemmän aikaa kohdemaassa.	Erityismatkat Kokemus turistille Hinta	
Matkailijan eettiset syyt ovat tärkeitä	Matkailijan eettiset syyt	Eettinen
Autamme Fair Trade tuotteiden valmistuksessa ja markkinoinnissa	Paikallisen yhteisön kehittäminen Paikallinen talous	Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Meillä on uusia ympäristöön liittyviä ohjelmia kuten merikilpikonnien suojeleminen, ympäristöasioiden opetus kouluissa	Ekologiset asiat Erityismatkat	Ekologinen

Taulukossa 4 on jaoteltu haastattelussa esiintyneet pääilmaukset alaluokkiin. Tämän lisäksi on listattu esiintyvät reilun matkailun osa-alueet, johon ilmaukset sopivat. Liit-

teessä 3 näkyy tarkemmat haastattelukysymykset liittyen vapaaehtoistyömatkailun osa-alueisiin. Haastattelussa nousi esille joitain samoja teemoja kuin reilun matkailun yhdistyksen haastattelussa. Tietyt teemat korostuivat kuitenkin toisia enemmän. Paikallisen yhteisön kehittäminen koulutuksen ja yhteisön muun tukemisen kautta nousi selvästi tärkeimmäksi osa-alueeksi. Tähän liittyi myös vahvasti paikallisen talouden kehitys työpaikkojen kautta sekä yhteistyö paikallisyriyten kanssa. (H1.9.11.2011.)

Art in Tanzaniaan vastuuhenkilö H1 toteaa haastattelussa ” Vapaaehtoistoiminta on hyvä tapa auttaa kehitysmaata erilaisissa yhteiskunnallisissa ongelmissa. Yleensä koulutuksen kehittäminen on tärkein osa alue.” Eettisistä puolista hän tuo esille asiakkaiden eettiset syyt osallistua vapaaehtoistyöhön. Art in Tanzania tarjoaa myös ympäristöön liittyviä vapaaehtoisprojekteja, jotka H1 tuo esille ekologisina asioina. Uusina teemoina nousivat matkailuun liittyvät asiat kuten tarjolla olevat matkailupalvelut ja asiakkaiden syyt osallistumiseen. Näitä oli mm. erityinen kokemus matkailijalle, matkan hinta ja oheispalvelut kuten safarit ja Kilimanjaro kiipeily. (H1.9.11.2011.)

Taulukossa 5 on eritelty Travel2help.org haastattelussa esiintyneet pääilmaukset alaluokkiin. Tämän lisäksi on listattu esiintyvät reilun matkailun osa-alueet, johon ilmaukset sopivat. Liitteessä 3 näkyy tarkemmat haastattelukysymykset liittyen vapaaehtoistyömatkailun osa-alueisiin. Haastattelun vastauksista löytyy samoja teemoja, jotka koskevat reilun matkailun osa-alueita. Näkyvimpänä ovat vaikutukset paikallisyhteisön hyvinvointiin vapaaehtoisprojektien kautta. Tällä on suoria vaikutuksia paikallisyhteisöön ja paikallistalouteen. Myös matkanjärjestäjän sekä matkailijan eettiset arvot nousivat etualalle kysyttäessä syitä toiminnalle sekä vapaaehtoistyöhön osallistumiselle. (H2.8.12.2011.)

Taulukko 5. Travel2help.org haastattelun ilmausten luokittelu

Haastateltavan ilmaus	Alateemat	Reilun matkailun osa-alueet
Pääasiassa matkailupalveluita tarjoava yritys, joka tarjoaa mahdollisuuden erilaiseen, eettiseen matkailuun ja samalla kehittää paikallisia yhteisöjä.	Erityismatka Matkan eettisyys Paikallisen yhteisön kehittäminen	Eettinen Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Vapaaehtoistyön ja kulttuuriin tutustumisen myötä osallistujia ei jää vain yhdeksi turistiksi muiden joukossa, vaan hänestä tulee vierailemansa yhteisön hyvinvointiin aktiivisesti vaikuttava yksilö	Kokemus turistille Paikallisen yhteisön kehittäminen	Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Vapaaehtoiset haluavat kokea matkallaan uutta, auttaa apua tarvitsevia ja tutustua paikalliseen yhteisöön sekä olla muutakin kuin yksi turisti muiden joukossa	Kokemus turistille Matkan eettisyys Erityismatka	Eettinen
Monet ovat luultavasti käyneet jo monilla ”peruspakettimatkoilla”, ja haluavat nyt tehdä muutakin kuin olla rannalla tai kierrellä nähtävyyksiä.	Kokemus turistille Erityismatka Uudenlainen turisti	
Vapaaehtoistyön avulla voidaan perustaa uusia projekteja.	Paikallisen yhteisön kehittäminen	Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Vapaaehtoiset kunnostavat ja ehostavat esimerkiksi kouluja, jota ilman heitä ei tehtäisi ollenkaan. Kouluissa vapaaehtoiset toimivat usein apuopettajina suorissa luokissa	Paikallisen yhteisön kehittäminen Taloudellinen tuki	Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Toiminta järjestetty tavalla, joka kunnioittaa paikallisia tapoja, tottumuksia ja palvelee yhteisöjen tarpeita, joiden hyväksi työskennellään. Vapaaehtoisia ainoastaan yhteisöihin, jotka tarvitsevat apua	Paikallisen yhteisön kehittäminen ja kunnioitus	Eettinen Sosio-kulttuurinen Taloudellinen
Pyrkimyksenämme on säilyttää paikallisten yhteisöjen ominaislaatu ja varmistaa, että ne saavat tarvitsemansa avun.	Paikallisen yhteisön kehittäminen ja kunnioitus Yhteisön säilyminen	Eettinen Sosio-kulttuurinen

Haastattelussa nousi myös usein esille matkailuun liittyviä teemoja kuten kokemus turistille ja matkan erityisyys verrattuna ”normaaleihin” lomamatkoihin. Vastuuhenkilö H2 Travel2help.org:sta kertoo, että heidän kauttaan lähtee matkalle useimmiten yli 30 -vuotiaita naisia, jotka haluavat kokea matkallaan jotain uutta. ”He haluavat auttaa apua tarvitsevia ja tutustua paikalliseen yhteisöön syvemmin ja olla muutakin kuin yksi turisti muiden joukossa”, H2 kertoo. Hän toteaa myös että:” Monet ovat luultavasti käyneet jo monilla peruspakettimatkoilla ja haluavat nyt tehdä muutakin kuin olla rannalla tai kierrellä nähtävyyksiä.” Tässä korostuu jo teoriaosuudessa esille tullut Tohtori Auliana Poonin termi ”uudenlainen turisti”. Tämänlainen matkailija etsii henkilökohtaista kehitystä ja aidompia kokemuksia kuin mitä massaturismi tarjoaa. (H2.8.12.2011; Liburd & Edwards 2010, 189–190.)

Haastattelukohteiden vastaukset korostivat osittain samoja alateemoja kun kysyttiin syitä toiminnalle ja asiakkaiden pääsyitä vapaaehtoistyöhön. Molemmissa organisaatioissa korostui erityisesti vapaaehtoistyön vaikutus paikallisyhteisöön ja sivulliset taloudelliset vaikutukset työpaikkojen ja projektien kautta. Vastuullinen toiminta korostui siis pääosin organisaatioiden vapaaehtoisprojekteissa.

Haastatteluissa nousi myös esille vapaaehtoistyömatkailun viehätys erityismatkana, joka tarjoaa uudenlaisia kokemuksia matkailijalle. Tämänkaltainen matkailu antaa kohteelle takaisin vapaaehtoisen auttamisen avulla, mutta matkailijat saavat myös enemmän irti matkastaan. Tämänkaltainen ajattelumalli tukee asiakaslähtöistä ajattelua, jossa matkailuryitykset muokkaavat toimintaansa asiakkaan kysynnän mukaan.

4.4 Tutkimuksen reliaabelius ja validius

Tutkimusprosessia tulisi tarkastella, koska on normaalia että sen luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Reliaabeliudella tarkoitetaan tutkimuksen tulosten luotettavuutta eli toistettavuutta. Validius taas tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata kyseessä olevan ongelman pätevyyttä. Vaikka termit reliaabelius ja validius ovat saaneet kritiikkiä niiden sopimattomuudesta kvalitatiivissa tutkimuksissa, luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida joillakin tavoin. (Hirsjärvi ym. 2005, 216–217.)

Tämä tutkimus kohdistuu kahteen aiheeseen, joiden määritelmät ovat suhteellisen epämääräisiä ja uusia matkailualalla. Reilu matkailu on Reilun matkailun yhdistyksen edustama termi vastuullisesta matkailusta. Vastuullisesta matkailusta on tehty aikaisempia tutkimuksia, kuten teoriaosuudessa tulee esille. Näihin perustuen vastuullisen sekä reilun matkailun määritelmä on esitetty usein hyvin samanlaisena, johon myös tämän tutkimus on päätynt. Nämä käsitteet kuitenkin muuttuvat koko ajan matkailun muuttuessa. Uudet tutkimukset tuovat uusia puolia vanhoihin käsitteisiin alan kasvaessa ja muuttuessa. Tämän takia tulosten toistettavuus tuottaa ongelmia. Varsinkin kun alalla olevat organisaatiot muokkaavat toimintaansa asiakkaiden kysynnän mukaan.

Vapaaehtoistyömatkailu on uusi ilmiö osana matkailualan tarjontaa. Suomesta löytyy vain muutama vapaaehtoistyömatkailua tarjoava matkailualan yritys. Näiden lisäksi on olemassa myös vapaaehtoistyötä tarjoavia järjestöjä. Selkeää rajaa matkailualan yritysten ja järjestöjen välille on vaikea vetää, koska molemmat saattavat toimia yhteistyössä samojen kohdemaassa olevien paikallisten organisaatioiden kanssa. Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa onkin otettava huomioon tutkittavan ilmiön tuoreus matkailualalla sekä esimerkkien määrä. Vapaaehtoistyömatkailusta löytyy todella vähän aikaisempaa suomalaista tutkimustietoa. Ilmiöön liittyvät käsitteet eivät ole myöskään vakiintuneet suomen kielelle, joten tulosten toistettavuus kärsii matkailualan kehittyessä. Tutkimus aihealueeseen antaa kuitenkin hyvän katsauksen nousevaan vapaaehtoistyömatkailun ilmiöön, joka tulee luultavasti kasvamaan myös Suomessa matkailualan kehittyessä.

5 Johtopäätökset ja oma pohdinta

Tutkimuksen ongelmana oli selvittää reilun matkailun määritelmä sekä verrata sitä vapaaehtoistyömatkailuun. Tutkimuksessa selvisi, että reilua ja vastuullista matkailua voidaan pitää samoina asioina. Molemmissa korostuvat samat osa-alueet, jotka perustuvat kestävän kehityksen osa-alueisiin. Hypoteesissa esitetyt vastuullisen matkailun osa-alueet vastasivat Reilun matkailun yhdistyksen ohjeita ja haastattelussa selvisi osa-alueiden tasapuolinen tärkeys reilussa matkailussa. Myös muut teoriaosuudessa esille tulleet vastuullista matkailua edustavat järjestöt tukeutuvat pääosin tähän samaan kestävän kehityksen pohjalle rakennettuun jaotteluun.

Taulukko 6. Reilun matkailun osa-alueet ja haastatteluissa nousseet vapaaehtoistyömatkailun teemat

Reilu matkailu	Vapaaehtoistyömatkailu
<ul style="list-style-type: none"> • Eetinen • Sosio-kulttuurinen • Ekologinen • Taloudellinen	<ul style="list-style-type: none"> • Sosio-kulttuurinen? • Taloudellinen? • Kokemus matkailijalle?

Taulukossa 6 näkyy hypoteesissa esitetyt reilun matkailun osa-alueet sekä tutkimuksessa esille nousseet vapaaehtoistyömatkailua yhdistävät teemat. Reilun matkailun yhdistys jaottelee vastuullisuuden neljän osa-alueen tasapuoliseksi noudattamiseksi. Haastattelu-kohteina olleet vapaaehtoistyötä harjoittavat organisaatiot korostavat toiminnassaan hieman eri asioita, mutta molemmilla nousee näkyvimmäksi tekijäksi vaikuttaminen paikallisyhteisöön erilaisten projektien kautta sosio-kulttuurisesti ja taloudellisesti. Yhdenä yhdistävänä teemana nousi kokemus matkailijalle. Tässä korostui vapaaehtoistyömatkailun antamat positiiviset elämykset matkailijalle. Haastatteluissa nousi esille myös vapaaehtoistyöstä saatu työkokemus ja matkan erilaisuus verrattuna normaaliin massaturismiin.

Vapaaehtoistyömatkailulle ei siis löytynyt selkeitä osa-alueita kuten reilulle matkailulle. Haastattelukohteina oli kaksi laajalla alueella toimivaa vapaaehtoistyömatkailua tarjoavaa organisaatiota, jotka tarjoavat lyhytaikaisia matkapaketteja sisältäen erilaisia vapaaehtoistyöprojekteja. Molemmissa tapauksissa korostuivat sosio-kulttuuriset sekä taloudelliset vaikutukset kohteeseen. Esim. Art in Tanzania toimii melkein kokonaan paikallistyövoimalla ja tukee paikallisia projekteja kuten kouluja ja orpokoteja toiminnallaan. Travel2help.org korosti vapaaehtoistyömatkailua vaihtoehtona massaturismille, jossa matkailija pääsee vaikuttamaan positiivisesti paikallisyhteisöön vapaaehtoisprojektien kautta.

Tutkimuksen alussa esitettiin kysymys: onko vapaaehtoistyömatkailu reilua matkailua? **Tulosten perusteella vapaaehtoistyömatkailua ei voi käsitteellä kutsua reiluksi matkailuksi. Reilun matkailun osa-alueet ovat tämän tutkimuksen mukaan eettinen, sosio-kulttuurinen, ekologinen ja taloudellinen.** Tutkimuksessa selventyi myös, että reilussa matkailussa näitä osa-alueita tulisi noudattaa tasapuolisesti. Vapaaehtoistyömatkailu sisältää monia samoja elementtejä kuin reilu matkailu, mutta näiden kaikkien osa-alueiden tasapuolista noudattamista ei ole havaittavissa. Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtaja Julia Jänis toteaa haastattelussa: ”vapaaehtoistyömatkailua ei voi itsessään kutsua reiluksi matkailuksi. Se, että lähdetään auttamaan kehitysmaitiin, ei ole itsessään reilua. Senkin voi tehdä epäekologisesti”.

Kirjoittajan omat havainnot työskentelystä vapaaehtoistyötä tarjoavassa organisaatiossa tukevat osittain tutkimustuloksia. Näkyvin osa-alue vapaaehtoistyömatkailussa oli läheinen kontakti paikallisyhteisöön opetuksen ja yhteistyön kautta. Järjestöllä oli myös laaja taloudellinen vaikutus kohdemaassa. Suurin osa työntekijöistä oli paikallisia sekä järjestö teki yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa. Sosio-kulttuurinen ja taloudellinen osa-alue näkyivät siis selvimmän järjestön toiminnassa. Tutkimuksen aikana nousi kuitenkin paljon uusia kysymyksiä näiden osa-alueiden vastuullisuudesta ja kuinka se voidaan taata. Tärkeämpi kysymys ehkä onkin miten laadukasta organisaation sosio-kulttuurinen ja taloudellinen toiminta on?

Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtajan haastattelussa nousi esille kysymys opetuksen laadusta vapaaehtoistyöprojekteissa. Vapaaehtoisen opetuksen oletetaan antavan

automaattisesti positiivisia vaikutuksia paikallisyhteisöön. Yhdistyksen puheenjohtaja Julia Jänis toteaaakin, että on otettava huomioon myös vapaaehtoisten negatiiviset vaikutukset paikallisyhteisöön. Esimerkiksi kehitysmaissa on tapana ”ihannoida” länsimaisia vapaaehtoisia ottamatta välttämättä selvää heidän taidoistaan ja kyvyistään. Kirjoittajan omat havainnot työskentelystä kehitysmaassa tuki myös tämänkaltaista ajattelumallia. Länsimaiset vapaaehtoiset eivät välttämättä ole päteviä antamaan opetusta, mutta vapaaehtoisuutta käytetään hyvänä syynä opetuksen antoon. Havainnoissa selvisi myös, että jotkut vapaaehtoiset ajattelevat heidän työnsä olevan vain positiivista, koska he maksavat matkastakaan ja tekevät tämä lisäksi työtä vapaaehtoisesti. Tämä ei todellisuudessa takaa opetuksen laatua, vaan vapaaehtoisten tulisi olla päteviä työhön, jotta opetuksen laatu olisi hyvää.

Edellä sanottu ei kuitenkaan tarkoita, että vapaaehtoistyömatkailu ei voisi olla vastuullista tai vastuullisempaa tulevaisuudessa. Verrattuna moniin massamatkailun vaihtoehtoihin, vapaaehtoistyömatkailua voidaan pitää hyvinkin vastuullisena. Tästä hyvänä esimerkkinä on isot all-inclusive – ketjut, jotka eivät aina ota huomioon paikallista yhteisöä tai paikallisia yhteistyökumppaneita kohdemaassa. Tämän takia myös positiivinen taloudellinen vaikutus kohdemaahan on pieni. Pahimmissa tapauksissa paikallistalous ja kulttuuri joutuvat muokkaantumaan ison hotelliketjun tarpeisiin. Tämänkaltaiseen turismiin verrattuna vapaaehtoistyömatkailu avartaa molemminpuolista ymmärrystä kohdemaan, yritysten ja matkailijoiden välillä. Parhaimmissa tapauksissa matkailijat jatkavat paikalliskohteen tai vapaaehtoisprojektien tukemista matkan jälkeen ja levittävät tietoa vastuullisemmasta matkailusta. Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtaja Julia Jänis toteaaakin tähän liittyen:” Minä uskon, että vapaaehtoistyömatkailu on kaikkien matkailijoiden kannalta erittäin positiivinen asia. Jokainen, joka tulee tämänkaltaiselta matkalta, kokee varmasti arvojensa muuttuneen parempaan suuntaan.” (Jänis, J.7.11.2011.)

Tutkimuksen edetessä reilun matkailun osa-alueet vahvistuivat yhä enemmän, mutta esille nousi uusia kysymyksiä. Vahvimpana näistä nousi vastuu toiminnasta ja toiminnan valvonta organisaatiossa. Miten voidaan siis varmistaa, että organisaatioiden toiminnassa noudatetaan todellisuudessa näitä osa-alueita tasapuolisesti? Teoriaosuudessa esille tullut Fair Trade in Tourism South Africa onkin hyvä esimerkki vastuullisen matkailun sertifioinnista, jolla yritetään varmistaa osa-alueiden noudattamista tasapuolisesti.

Teemahaastattelussa kysyttiin tähän viitaten haastateltavien mielipidettä reilun matkailun sekä vapaaehtoistyömatkailun sertifiointista. Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtaja Julia Jänis pitää ajatusta sertifiointista hyvänä. Hänen mielestä kriteereiden tulisi näkyä selvästi esim. Internet-sivuilla, jotta kaikki näkisivät mitä sääntöjä noudatetaan. Näin myös yritys saisi markkinointietua mainostamalla noudattavansa tiettyä sertifikaattia. Jänis korostaa myös, että sertifiointin valvonnasta tulisi olla vastuussa jokin Reilun matkailun yhdistystä laajempi järjestö kuten Reilun kaupan maailmanjärjestö. Tämänkaltaisen isompi kattojärjestö pystyisi määrittelemään ja valvomaan kriteerejä toiminnalle. (Jänis, J.7.11.2011.)

Art in Tanzanian vastuuhenkilö H1 piti myös kysymystä vapaaehtoistyömatkailun sertifiointista hyvänä ajatuksena. Hänen mielestä tällä pystyttäisiin karsimaan monia ns. ”vale” – organisaatioita, joiden toiminta ei vastaa heidän markkinointia. H1:n mielestä sertifikaatin pitäisi perustua organisaation rekisteröinti dokumentteihin sekä muihin yleisessä tiedossa oleviin sopimuksiin. Travel2help.org:n vastaava H2 piti ajatusta sertifikaatista myös hyödyllisenä. Hänen mielestä sertifikaatilla pitäisi olla tarkat säännöt, jotta sitä ei käytettäisi vain markkinointityökaluna. (H1.9.11.2011; H2.8.12.2011.)

Hyviä jatkotutkimuksen aiheita olisikin vastuullisen matkailun laatuun liittyvät tutkimukset. Olisi mielenkiintoista tietää miten kohdemaat kokevat vastuullisuuden eri osat alueet. Kestävän kehityksen mukaisesta matkailusta on ollut paljon puhetta, mutta sen todellisista tuloksista on vähän tietoa. Olisi tärkeää saada tietoa kuinka esimerkiksi Afrikan kehitysmaissa koetaan länsimainen kestävä kehityksen mukainen ajattelumalli ja sen vaikutukset. Vastuullisen matkailun sertifiointiin liittyvät tutkimukset olisivat myös hyödyllisiä. Tällä pystyttäisiin kartoittamaan tarvetta erilaisille vastuullisen matkailun sertifikaateille ja mitä ne mahdollisesti sisältäisivät matkailualan ja kohdemaan yhteisön mielestä. Tällöin todellista vastuuta kestävä kehityksen toiminnasta voitaisiin jakaa eri tahoille ja teoriasta voitaisiin siirtyä helpommin toiminnan tasolle.

Lähteet

Artintanzania.org 2011. Art in Tanzania. Tietoa järjestöstä. Luettavissa:

<http://artintanzania.org/fi/>. Luettu: 27.5.2011.

Cape Town 2002. Cape Town declaration. Luettavissa:

http://www.capetown.gov.za/en/tourism/Documents/Responsible%20Tourism/Tourism_RT_2002_Cape_Town_Declaration.pdf

Ethical Tourism 2002. Debating matters. Ethical Tourism: who benefits? Hodder & Stoughton.

Fairtourismsa.org 2011. FT TSA Media release-Voluntourism awarded. Luettavissa:

<http://www.fairtourismsa.org.za/mediareleases/VolunteeringGetsTheNodFromFTTSA.pdf>. Luettu:04.10.2011.

Gstcouncil.org 2011. Adopt the criteria. Luettavissa:

<http://new.gstcouncil.org/page/adopt-the-criteria>. Luettu 22.09.2011.

GSTC 2011a. What is GSTC partnership about? Luettavissa:

<http://www.unep.fr/scp/tourism/activities/taskforce/pdf/fact%20sheets%20pdf/-gstc.pdf>. Luettu:22.09.2011.

GSTC 2011b. Member rights & benefits. Luettavissa:

<http://new.gstcouncil.org/about/member-rights-benefits>. Luettu. 20.09. 2011.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. uudistettu painos. Tammi. Helsinki.

Jänis, J.7.11.2011. Puheenjohtaja Reilun matkailun yhdistys. Haastattelu

Kilroy travels 2011. Vapaaehtoistyö. Luettavissa:
<http://travels.kilroy.fi/matkustustavat/vapaaehtoistyö>.

Liburd, J. & Edwards, D. 2010. Understanding the sustainable development of Tourism. Goodfellow Publishers limited.

Mann, M. 2000. The community tourism guide. Earthscan Publications Ltd.

Mustonen, P. 2004. Volunteer tourism-Postmodern pilgrimage. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Luettavissa:
http://info.tse.fi/julkaisut/kr/Kre2_2005.pdf#page=113. Luettu: 22.07.2011.

Nylund, A. 2010. Mitä vastuullinen matkailu on? Luettavissa:
<http://www.reilumatkailu.meizo.com/opinnaytetoita.html>. Luettu: 15.05.2011.

Reilu matkailu 2010. Reilun matkailun yhdistys- Reilu matkailu-onko sitä. Luettavissa:
<http://vanha.reilumatkailu.fi/>. Luettu: 27.5.2011.

Reilu matkailu 2011. Reilun matkailun yhdistys. Reilun matkailun ohjeet. Luettavissa:
http://wordpress.reilumatkailu.fi/?page_id=35. Luettu: 01.06.2011.

Tourism Concern 2011a. Tourism Concern. About us-History. Luettavissa:
<http://www.tourismconcern.org.uk/index.php?page=history>. Luettu: 10.06.2011.

Tourism Concern 2011b. Tourism Concern. About us-Vision. Luettavissa:
<http://www.tourismconcern.org.uk/index.php?page=vision-mission-and-principles>.
Luettu: 10.06.2011.

Travel2help.org 2011a. Travel2help.org. Mitä ja missä. Luettavissa:
<http://www.travel2help.org/>. Luettu 01.12.2011

UNWTO 2011a. Global code of ethics for Tourism. Luettavissa:

<http://www.unwto.org/ethics/responsible/en/responsible.php?subop=7>. Luet-
tu:17.6.2011.

UNWTO 2011b. UNWTO. Tourism Highlights. 2011 edition. Luettavissa:

http://mkt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtohighlights11enlr_1.pdf. Luet-
tu:20.09.2011.

Viljanen, A. 2009. Vapaaehtoisturismin etiikka. Sosiokulttuurinen analyysi kansainväli-
sen vapaaehtoistyön vaihtosuhtejärjestelmästä. Lapin yliopiston matkailun ja liiketoi-
minnan tiedekunnan julkaisuja.

Voluntourism.org 2011a. What is Voluntourism? Luettavissa:

<http://www.voluntourism.org/inside.html>. Luettu 27.06.2011.

Voluntourism.org 2011b. History of Voluntourism. Luettavissa:

<http://www.voluntourism.org/inside-history.html>. Luettu 27.06.2011.

Liitteet

Liite 1. FFTSA:n säännöt vastuulliselle vapaaehtoistyömatkailun harjoittajalle:

”Vastuullisena matkailuoperaattorina lupaaamme sitoutua seuraaviin sääntöihin. Tämä on vähintä mitä teemme, mutta se ei rajoita meitä tekemään enempää”.

1. Pitkäaikainen suhde ja kirjallinen sopimus paikallisyhteisön kanssa
2. Ohjelmat on määriteltävä yhteisön kanssa esim. tarveanalyysin tai yhteisökokouksen avulla.
3. Vapaaehtoisten rooleista yhteisössä/projekteissa on oltava yhteinen näkemys
4. Vapaaehtoiset eivät saa viedä työtä, johon paikallisella olisi mahdollisuus.
5. Ulkopuolisten vapaaehtoisia lähettävien järjestöjen tulisi pyytää reilu hinta, joka on eritelty tarkasti.
6. Vapaaehtoisilla on oltava suosituksia ja puhdas rikosrekisteri.
7. Vapaaehtoisen taitojen, harrastuksien tai kiinnostuksen kohteiden tulee sopia ohjelman tarpeisiin.
8. Yhteisöllä tai kohdeprojektilla tulisi olla viimeinen sana hakijoiden hyväksymisessä. Automaattinen hyväksyntä ei saa olla normi.
9. Vapaaehtoisilla on oltava kirjoitettu tehtäväkuvaus, josta ilmenee projektin keskeiset, resurssit, valvonta, päämäärä ja mitattavat tulokset.
10. Vapaaehtoisten on siirrettävä osaamistaan yhteisöön.
11. Vapaaehtoinen on orientoitava hyvin enne tuloa ja paikan päällä.
12. Vapaaehtoisten on oltava omavaraisia, jotta he eivät kuluta paikallisyhteisön resursseja.
13. Vapaaehtoistyöohjelmien hinnoittelu on oltava läpinäkyvää, jotta vapaaehtoiset näkevät minne raha sijoitetaan.
14. Koordinaattoreiden tulee hallita tehokkaasti vapaaehtoistoimintaa (tukeminen, ohjaaminen ja valvonta).
15. Vapaaehtoisten tulee noudattaa kirjoitettuja sääntöjä.
16. Vapaaehtoisilla on oltava tarvittavat vakuutukset.
17. Vapaaehtoisilla on oltava tarvittavat ajoluvat jos he vastaavat siitä.
18. Vapaaehtoistyöpalveluiden järjestäjien on noudatettava toimialansa laillisia vaatimuksia ja Etelä-Afrikan lakeja.

19. Vapaaehtoistyöprojektin on noudatettava vastuullisen matkailun strategiaa, joka ottaa huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset osa-alueet.
20. Vapaaehtoistyöohjelmilla on oltava palautejärjestelmä ja palautetilaisuus vapaaehtoisen kanssa.
21. Vapaaehtoisia tulee neuvoa miten toimintaa voi jatkaa jälkeenpäin. Näitä ovat mm. viestintä, varainkeruu, yleisen tietoisuuden lisääminen jne.
22. Vapaaehtoistyöohjelmilla on oltava raportointiprosessi vapaaehtoisia lähettävälle tahoille.
23. Vapaaehtoistyöohjelmilla on oltava raportointiprosessi paikallisyhteisölle. Tämä mahdollistaa yhteisön osallistumisen arviointiin.
(Fairtourismsa.org 2011.)

Liite 2. Teemahaastattelu. Reilun matkailun yhdistys. Teemat **tummennettuina**.

Reilun matkailun osa-alueet

Kerro lyhyesti reilun matkailun yhdistyksestä ja sen toiminnasta?

Mitä on reilu matkailu? Miksi sitä tarvitaan?

Mistä osa-alueista reilu matkailu koostuu?

Reilun matkailun vastuu

Kenellä tulee olla vastuu reilusta toiminnasta matkailussa?

Tarvitaanko reilulle matkailulle sertifikaattia?

Vapaaehtoistyömatkailun osa-alueet

Voiko vapaaehtoistyömatkailua kutsua reiluksi matkailuksi?

Liite 3. Teemahaastattelu. Art in Tanzania ja Travel2help.org. Teemat **tummennettuina**.

Vapaaehtoistyömatkailun osa-alueet

Kerro lyhyesti organisaatiostasi ja sen toiminnasta?

Miksi järjestönne tarjoaa vapaaehtoistyötä?

Minkä luulet olevan asiakkaiden syyt vapaaehtoistyöhön?

Kerro mitä hyötyjä toiminnasta on ollut paikallisyhteisölle tai kohteille? Miten vapaaehtoiset ovat vaikuttaneet tähän?

Reilun matkailun osa-alueet

Onko vapaaehtoistyö vastuullista matkailua? Miten määrittelette vastuullisuuden yrityksessänne?

Vapaaehtoistyömatkailun vastuu

Mitä mieltä olet vapaaehtoistyömatkailun sertifioinnista? Pitäisikö vapaaehtoistyölle olla jokin logo kuten Fair trade, joka edellyttäisi tiettyjen sääntöjen noudattamista?